

I – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Tác giả

Từ những thông tin HS được cung cấp trong SGK, cần làm rõ một số nét chính sau :

a) Nông Quốc Chấn là người thanh niên vùng dân tộc ít người, sớm được giác ngộ lí tưởng cách mạng.

Ông được coi là một trong những gương mặt văn hoá tiêu biểu, đại diện cho tầng lớp trí thức các dân tộc ít người trưởng thành trong đấu tranh cách mạng và chiến tranh giải phóng.

b) Nhiều năm vừa đóng vai trò tích cực trong lĩnh vực quản lí văn hoá, văn nghệ, vừa bền bỉ sáng tác, Nông Quốc Chấn đã để lại một sự nghiệp văn học có giá trị. Đóng góp nổi trội của ông trong lĩnh vực sáng tác là thơ. Thơ Nông Quốc Chấn mang xúc cảm chân thành, giản dị, lối diễn đạt tự nhiên mà giàu hình ảnh. Ông được tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật năm 2000.

2. Tác phẩm

Dọn về làng (1950) là bài thơ viết về quê hương tác giả trong những năm kháng chiến chống thực dân Pháp nhiều đau thương mà anh dũng. Sáng tác nổi tiếng này của Nông Quốc Chấn gắn với chiến thắng Biên giới năm 1950, đánh dấu sự thay đổi tương quan lực lượng giữa quân và dân ta với thực dân Pháp xâm lược. Bài thơ đã được trao giải Nhì tại Đại hội liên hoan thanh niên và sinh viên thế giới ở Béc-lin, sau đó được dịch đăng trên tạp chí *Châu Âu*.

Khi hướng dẫn HS đọc tác phẩm, GV cần lưu ý các em về bối cảnh ra đời của bài thơ, nét đặc sắc trong kiểu tư duy thơ in đậm chất dân tộc của tác giả.

II – HƯỚNG DẪN ĐỌC THÊM

Câu 1

Cuộc sống gian khổ của nhân dân Cao – Bắc – Lạng và tội ác của giặc Pháp trong bài thơ được diễn tả khá cụ thể, chân thực. Có thể coi bài thơ là một bản cáo trạng kể tội thực dân xâm lược, qua đó bộc lộ thái độ của tác giả về sức chịu đựng và tình cảm yêu nước của nhân dân các dân tộc vùng cao.

Qua việc đọc bài thơ, hãy cố gắng tìm hiểu giá trị nghệ thuật của việc sử dụng mạch tự sự và trữ tình đan xen trong tác phẩm.

Câu 2

Niềm vui Cao – Bắc – Lạng giải phóng được thể hiện bằng một phong cách riêng, đậm màu sắc độc đáo của tư duy người miền núi. Trước hết là ở bố cục giản dị. Bài thơ mở đầu bằng những cảm xúc diễn đạt niềm vui khi Cao – Bắc – Lạng được giải phóng. Tiếp theo là nỗi buồn tủi, xót xa, căm giận bọn ngoại xâm đã tàn phá, gieo rắc bao tội ác lên quê hương. Đoạn kết, trở lại với những xúc cảm mừng vui, hân hoan, vì từ nay quê hương trở lại cuộc sống thanh bình : “Hôm nay Cao – Bắc – Lạng cười vang, – Dọn lán, rời rừng, người xuống làng”.

Cách thể hiện niềm vui mang nét riêng : lối nói cụ thể, cảm xúc, suy nghĩ được diễn đạt bằng hình ảnh : “Người đông như kiến, súng đầy như củi”, “Đường cái kêu vang tiếng ô tô – Trong trường riu rít tiếng cười con trẻ – Mờ mờ khói bếp bay trên mái nhà lá”.

Câu 3

Người miền núi thường thể hiện những suy nghĩ, cảm xúc của mình một cách cụ thể, giản dị. Họ sống gắn bó với tự nhiên nên thường mượn những hình ảnh có trong tự nhiên để diễn tả những cảm xúc, suy nghĩ của mình bằng lối so sánh, ví von trực tiếp. Chẳng hạn, để diễn tả cuộc sống gian khổ, đau thương của người dân Cao – Bắc – Lạng trong những ngày giặc Pháp còn chiếm đóng, tác giả sử dụng những hình ảnh : *Mấy tháng năm qua quên tết tháng giêng, quên rằm tháng bảy ; mịt mù mưa rơi ; gió bão trên rừng cây đổ,...*

Diễn tả cái chết của người cha :

*Cha ngã xuống nằm trên mặt đất
Cha ơi ! Cha không biết nói rồi...*

Diễn tả lòng căm thù cao độ :

*Mày sẽ chết ! Thằng giặc Pháp hung tàn
Băm xương thịt mày, tao mới hả !*

Và diễn tả niềm vui khi Cao – Bắc – Lạng giải phóng : *Hôm nay Cao – Bắc – Lạng cười vang ; Người nói cỏ lay trong rừng rậm ; Đường cái kêu vang tiếng ô tô ; Mờ mờ khói bếp bay trên mái nhà lá ; Mặt trời lên ! Sáng rõ rồi,...*

Cách so sánh, ví von bằng những hình ảnh cụ thể như thế làm nên nét riêng của bài thơ, khó trộn lẫn với nhiều sáng tác cùng thời và cả sau này.

III – TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Tuyển tập Nông Quốc Chấn*, NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, 1999.
2. Trần Hữu Tá, mục từ *Nông Quốc Chấn* trong *Từ điển văn học* (bộ mới), NXB Thế giới, Hà Nội, 2003.